

SLOVENIJA.

List 45.

V torek 5. Rožniga cveta

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za pol leta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Vse za samostalno in svobodno Austrijo.

V listu 41. letošne Slovenije sem pokazal, da imamo Slavjani veliko sovražnikov, prijateljev pa le malo, ja le samega Boga in Austrijo samostalno in svobodno. Na to sem dobil lete pridjani list:

„Predragi gospod! List 41. Slovenije nam oznani Vaše občutke zavoljo zatiranja Slavjanov, Čehov, Serbov, Hervatov, Dalmatincev in Istrijanov.

Ako bi Vas jest po Vaših zastavkah v slovenskim časopisu ne poznal, kakor praviga rodoljuba — bi Vaše misli ne čislal — ker sim pa prepričan, da ste bistrega uma in dobriga serca, me prav v serce peče, da se zdaj, po takih skušnjah, še niste spoznali, kam de pes taco molí. —

Mesca Oktobra p. l. posebno pa mesca Novembra je vse vpilo: Slavjani so Austrijo oteli, so prestolu nove stebre postavili — zakaj tedaj še zdaj žalujete, da sedajno ministerstvo le malo porajta potreb in prošelj Slavjanov? Ali so morebiti Madjari, Frankobrodci, Lahi ali Polaki tega krivi? Ali ti narodi našemu ministerstvu branijo, prošnje Slavjanov spolnovati? — Nehajte, nehaite, dragi rodoljub! misliti, da so kterikrat narodi narode zatirali — privošite vsim narodam narodovo prostost, in tudi Slavjani jo bomo dosegli. Tako pa, kakor dolgo se bo en narod čez drugiga vzdigval, bodo narodi tistim strankam orožje v roko ponujali, kterim še nikoli narodova prostost ni pri sercu bila — in kteri drugiga ne poznajo kakor: l'etat c'est moi! — Ostanem Vaš nepoznani prijatelj. N. N.

Že je bil jedenkrat žalostni čas, da nismo smeli govoriti od Avstrijskega cesarstva, da ni blo varno, „Austrijo“ le v usta vzeti. Slavjani edini so stali za Austrijo, so jo branili s besedo in djanjem. Naj že sedajna vlada kaj porajta potreb in prošelj Slavjanov ali ne, — vender se Slavjani deržijo besed slavnega gosp. Palackega: „Wahrlich! existirte der österreichische Kaiserstaat nicht schon längst, man müsste im Interesse Europas, im Interesse der Humanität selbst sich beeilen, ihn zu schaffen.“ —

Slavjani gorijo in živijo za svobodo in narodnost; priča so junški jugoslavjani, ki so se listom dignili proti oholim Madjarom, — priča so slavjanski poslanci, ki so v državnim zboru krepko in slavno branili svobodo in enakopravnost vsih narodov; priča so slavjanske dežele, ki se, dokler Nemci molče, vpirajo na postavni poti proti kratenju svobode in prošnje napravljajo, da se zberejo berž ko berž živo potrebni deželni zbori; priča so tudi akoravno oslepleni brati Polaki, ki svojo kri in blago — se ve po neumnim mnenju — za svobodo in narodnost žertvujejo. Slavjanski narod gori in živi, kakor kaže stara in nova zgodivščina, za svobodo in narodnost. Tih svetih dragocenost on pa ne pričakuje od Nemških, Madjarskih, Laških in sploh ptujih demokratov in puntarjev. —

Nemci hočejo osnovati veliko cesarstvo, močno na zemlji in na morji, državo segajočo od baltiskega morja tje do jadranskega in od Visle tje do Rena; in k temu koncu naj pomaga krivičnost, zvižaja in sila. K takim

sebičnim demokratam, kot so se Nemci skazali; kterim še beseda: „nemško-slavjanske dežele“ niso bile po godi, „ker bi v tem Slavjani mislili vtegnili, da so tla, na kterim prebivajo, njihne slavjanske, in ne nemške“; k takim demokratam, ki se izreči ne sramujejo: „da, ako se bodo Nemcem pritisnjeni Slavjani le enkrat Nemci imenovali, da se bojo kmalo za Nemce jeli spoznovati in čutiti,“ k takim demokratam Slavjan nema vupanja in serca. — Ali se mar Slavjanam sovražno govorjenje v Pavlovi cerkvi, ali se enoglasno grajanje Slavjanov po nemških časopisih nema nemškemu narodu pripisati! —

Madjari hočejo vstvariti veliko in mogočno Madjarijo: oni naj bi gospodovali, Slavjani naj bi robovali, Madjarsko ime naj bi slovelo, ime Slavjanov naj bi zibnilo. Kje je Hrovaška? je predsednik Košut baral; kje je vojvodstvo serbsko? kje je Slovaška dežela? kje je sedmogradska, ktere ime je pred nekimi tedni blo pri narodnim zboru v Debrecinu zbrisano! In sosebno zdaj, ko je sovražstvo med Madjari in Slavjani tako visoko stopnjo doseglo, da več ne gre za zmago, ampak za pokončanje in izkoreninjenje, kakšna bi bila Slavjanov osoda, ako bi Madjari premagali! Lepe in resnične so v tem obziru besede „Slavjanskega Rodoljuba“: Sedaj se v Turinu neka lesica glasi, pa ne zvita in prebrisana, temuč prav neumna. Splašena, preganjana in iztradata se okoli sebe ozira, zagleda slavjanskega orla z dobrim kosam sira v kljunu, in se ga loti. Hvali ga jako jako, da je krasni tič, da se tak verlo obnaša, in de zna tak prijetno popevati, zato mu tudi pregovarja, da bi ji eno zapel; pa ne hoče, da bi jo zapel v svojim perrojenim glasu, temuč po madjarsko in po taljansko. Al ni to neumna lesica? Slavjanski orol bo po madjarsko pel, on ki ga je madjarski glas toliko v gerlu žgal, dokler se je z zjedinjeno močjo in s kervavim kljunom ptujiga jezika slova znebil? On bo po taljansko pel, on ki vidi, da povsod kjer koli se je taljanska lesica na slavjansko zemljo vrnila, je bil slavjanski orol odrinjen al saj tako tlačjen, da je skoraj svoj lastni jezik pozabiti moral. . . . Slavjanski narod ne bo drugači pel kot v svojem perrojenim glasu, nikdar pa po madjarsko al pa po taljansko popeval! —

Nemci in Madjari so gospodarstva navaženi: „navada je pa železna srajca,“ Lahi v svoji sebičnosti stegjejo svoje roke po lepim bregu jadranskega morja; Polaki se hočejo kervavo mašovati nad politiko, ki jim je neusmiljeno raztergala na kose njih lastno mater, jim vzela milo domovino. S takimi narodi se Slavjani nečejo in ne morejo zvezati: zakaj Slavjanam gre pravičnost in postavni pot čez vse? Ino na postavnim potu si mi Slavjani upamo doseči svobodo in narodnost, po kterih naš narod tako željno hrepeni.

Kjer koli zadoni glas povzdignjen zoper tiranstvo, kjer koli se napove boj za svobodo, kjerkoli so barikade in bitke, — tam so tudi Polaki. Alj kje je plod vse prelite kervi, in prestanih muk? Čez pol stoletja se pošilja nadepolni cvet polskega naroda v Sibirske puščave, v terdnjave, tannice, ječe — in na vesale. — Kaj bojo dosegli Lahi, Madjari in Nemci skoz svoje puntanje? Poglejte na požgane mesta, na pomandrane polja, na pre-

lito kri, na pobite očete in sine, na zapušene vdove in sirote; ino za vsim tem, kaj se? so si in drugim narodam na vrat privlekli tisto reakcion, zoper ktero so svoj meč potegnili in toliko blaga in kri žertvovali.

Pot, ktero so nastopili Frankfurtovci, Madjari in Lahi, pelje po gramadah, po razvalinah, skoz kervavo morje v obljubeno deželo, pa to še le morebiti? kakor se kaže, bojo le prišli v pušavo žolnirske vlade in sužnosti. Pot pa, kterege so se Slavjani dosedaj zvesto deržali, in deržati hočejo, pelje morebiti nemalo poznej, po ovinkih, v deželo Kanaan, alj pele po nekervavi stezdi, pele gotovo. „Pred ali poznej mora vender postati Austrija združene dežele slavjanske, in narodi, ki bodo v tim ostati hotli, bodo enako deležni naših postav in sreče, ktere nam ne odidejo, naj se od mnogih strani tudi nebo nad nami trese,“ pravijo svobodoljubce narodne novine. —

Nemški časopisi, javni in brezimenski listi Slavjane imenujejo izdajavce svobode, sužne hlapce kamarile, robstvoljubeci narod itd. pa bodi, saj smo grajanja vajeni! Slavjani nočejo ne republikanske ne absolutne vlade, oni hočejo ustavnega cesarja, neodvisno in močno Austrijo, in pa ravnopravnost vsih narodov. Zato: „Vse za Austrijo, pa ne za kakorsna si bodi, temuč vse za Austrijo samostalno in svobodno!“ Kar po dani ustavi se ni, bode pred ali poznej, biti more. Vendar pomisliti je treba: Non datur saltus in natura! —

Celovec 29. Maja 1849.

And. Einspiller.

Nekaj zastran kupčije s slovenskimi knjigami.

V teh rečeh znajden mož nam iz Koroškega naslednje piše: Uzrok, zakaj se knjigoterztvo z razširjanjem slovenskih knjig tako malo peča, je očitno večidel ta, ker so njih založniki na Krajnskimi in Štajerskim večidel tiskarji ali pisatelji sami, ki tega, kar knjigokupcu tiče, ali ne vedo ali vediti nočejo. Knjigokupci živi od kupčije s takimi bukvami, ktere mu pošljejo založniki ali ktere sam naroči. On plačuje, kakor slednji obertnik, svoje davke, čimž za najeto knjigarnico, drage oznanila po časopisih itd. Ako pa knjigokupci za svoje stroške, trud in delo od založnika toliko percentov ne dobi, de mu iz poprodanih bukev mali dobiček ostane, se gotovo z prodajanjem takih reči nikakor pečati ne more. Ako si knjigokupci kaj naroči, mora tako plačati, kakor vsaki drugi, in le redkokrat, če gotovo plača, se mu kakih 5 do 10 % pusti; nekteri tirjajo še frankirane pisma, tudi se je že zgodilo, de je tak založnik kupcu odpisal, de se mu ne ljubi, bukvave zavijati in odpraviti. Knjigokupci bi torej mogli gotovo plačati, in sicer brez percentov, in pa še k tiskarju se podati in od njega sam robo vzeti.

Kako se zamorejo tedaj pri takih okolj-sinah knjigoteržci z slovenskimi bukvami pečati? Za to se po mestih, ki so ali slovenske, ali saj od slovenskih prebivavcov obdane, dostikrat narnavadniši slovenske knjižice ne najdejo. Zakaj se dobe tiste knjižice, ki so v Celovcu založene, pri vseh knjigarnicah tudi v narmanjsih mestih? Zato ker so založniki sami knjigokupci, ter dobro vedo, de mora

knjigokupec za svoje trudenje, delo in stroške tudi svoj dobiček imeti.

To naj si založniki premislijo. —

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* Ljubljana 4. Rožniga cveta. Iz Benečanskiga se zve, da je general Radecki v Mestre, in da se je 29. maja zvečer jelo mesto Benetke bombardirati, kar je celo noč terpelo. — Danas se pripoveduje, da se je mesto podverglo. —

V Ljubljani 1. Junija. Danas smo zopet par lepih, spominja vrednih ur užili, v katerih je domorodna Vila krasen god rodoljubja obhajala — gosp. Dr. žl. Lehmann je svoj uk državljanske strahovavne pravde v slovenskim jeziku v licealnem poslopju pričel, in naš ljubljeneec, slavni gosp. Mažgon se je s svojim ukam civilnih državljanskih postav tudi v licealno poslopje preselil. Kdor ve, kako je popotniku, ki ga je dolgo dolgo žareče solnce ptujiga neba palilo, in ki po dolgim hrepenenju v blagi senčici domače lipe na enkrat bistri vir žlahtne vodice vgleđa, katere se napiti sme; kdor ve, kako je sinu, ki ga je nemila osoda od drage mamice ločila, in po dolgim ločenju jo v prerojeni podobi zopet dobi in ljubljeno podobo objeti sme: bo čutil, kako je bilo nam pri sercu pred dvema mesecema, ko je slavni g. Mažgon svoj uk v slovenskim jeziku pričel, bo čutil, kako je bilo nam danes pri sercu, ko smo iskreniga gosp. Dr. Lehmana pervikrat zaslišali. Kakor svoje dni gosp. Mažgon nas je danas g. Lehmann s krepko, lepo okinčano in priserčno besedo pozdravil. Enoglasno „Slava“ mu je nasprot donelo. Prav o očeh se mu je lahko bralo, kako živo to tudi v sercu občuti, kar nam z ustmi prijazno pripoveduje, in naše serca so bile že pri prvih besedah njegove. O kako je vunder lepo, kako neizrekljivo sladko je resni uk življenja v milim materinskem jeziku poslušati! Slava, slava Vama, draga rodomila, ki sta perve iskre iz domačiga kremenca izkresala, slava Vam — pri veliki sodbi slavjanske zgodovine ne bosta na levi stala, Vajne imena bliše v veličanskim zvezdopisu na nebu slavjanske prihodnosti. — Kar nas je posebno še v sercu razveselilo, je bilo, da nas je vse časti vredni licealni vodja g. korar Pavšek, ki je gosp. Lehmana vpeljal, z milo slovensko besedo nagovoril. Od detinstva znani glasovi, enkrat zaslišani, si serca silama pridobijo, in ginjeni smo verliga sivčika gledali in poslušali. Sreberni las mu čelo kriva, al serce je mlado in mamici vdano, Bog ga živi! *)

J.

* Te dni je skozi Ljubljano kakor vojaški duhoven v Verono popotoval g. Topalović, iskren Slovan in bivši poslanec Pražkiga zbora.

* Iz Dunaja nam piše rodoljuben gospod, da je za perviga predstavljavca državnih postav za Slovence g. Dr. in profesor Miklošič izvoljen in njemu g. Dr. in pravdnik Matija Dolenc kot preglednik (Controlls-Translator) pridani. Ravno ta gospod nas zagotovi, da bode slovenska beseda teh postav, ki bodo za vse Slovence veljale, izvirna, pervopisna. Kolikor pa iz tega pisma zvemo, ne bo imel tudi slovenski predstavljavec časti c. k. ministerialniga uradnika, kakor je to pri laškem, českim, dalmatinskim in nemškim (!) vredniku državniga zakonika ali oglasnika.

Od Ljubljani. Beseda besedo pripelja; desiravno je v časih nekako bolj napeta, in preveč na eno stran obrnjena, da vender priložnost, da se druga stran izusti. V nekim listu Slovenije je bila ironiška beseda (ironije so malo preveč zbadljive!) za stran Slovencev Sekovske škofije, in zdaj nam

pove neki sostavik v „Theologische Zeitschrift“ memo gredoč, da je duhovna vlada sama takšne misli, tiste Slovence Labudski škofii pridružiti, in da so le denarni zadržki narveč na poti; zakaj treba bi bilo škofjski sedež prestaviti, in novo duhovsko seminiše napraviti. Tako reč odkritoserčno povedati, mislimo, je večkrat pot, zdražljivim besedam v okom priti. Nismo sicer s pisateljam tiste besede v Slovenii v vsim enake misli; toliko pa vunder menimo, da bi nam bil kdo izmed Slovenske duhovšine Sekovske škofije že pastirski list noviga škofa, čestitiga g. Jožefa Otmarja Ravšerja v slovenskim jeziku po kakim časopisu na znanje dati, in pa povedati znal, da si od učeniga in pobožniga višiga pastirja kaj taciga obetajo na štajerskim, kar je bil častiti g. Avguštin Gruber na Krajnskim; sej je sedajni Sekovski škof v Solnimgradu bil pod vodstvom tega Krajncam nikdar ne pozabljeniga škofa, kateri desiravno rojen Nemec se je vunder s posebno pridnostjo navadil Slovincam tudi po Slovensko govoriti. (Te besede nam nihče ne bo razložil tako, kakor da bi ne spoznali slave sedanjiga Ljubljanskiga škofa čast. g. Antona Alojza Wolfa, kateri se v sredi toliko škofov na Dunaji pred drugimi razumniga in zares katoliškiga škofa kaže.)

* Tretjemu listu Slavjanskiga Rodoljuba so pridjane postave slavjanskiga društva v Terstu, iz katerih tu ponatisnemo perve 3 paragrafe od društviniga namena in sredstev:

§. 1. Namen slavjanskiga društva hoče biti:

a) Dvignenje Slavjanstva v ustavni Austriji po mogočnosti na narvišji stopnjo izobrazjenja, po vodilu enakopravnosti vsih narodov.

b) Povzdiga materjalniga blagostanja Slavjanov v jadranskemu primorju v obziru na moralno (dušno) zadržanje, vednosti, kmetovanje in obertnjo.

c) Približovanje in vzajemnost raznih kolen slavjanskiga naroda med ograjami avstrijske ustave ali posebnih vladarskih ali deželskih postav.

d) Podpiranje avstrijskiga ustavniga vladarstva in presvitliga habsburg-lotaringskiga prestola.

§. 2. Sredstva v dosego tega čveterniga namena so:

a) Druživanje in pogovori v primernimu družbenikemu stanišu.

b) Bravnica z vsimi služječimi pomočki.

c) Kader se bo društvo včverstilo, izdavanje časopisa v slovenskim in ilirskim narečju, po katerim se bo tudi zvunajnim udam vse potrebno oznanovalo. Tako tudi izdavanje koristnih, v dosego zgora imenovanih namenov služnih knjig.

d) Razna razlaganja, očitno pevanje in muzikalsko razveselenje,

§. 3. Po zgora izrečenih namenah in sredstvih je tedaj društvo v Terstu dvojne lastnosti; je namreč ljudoljubno politiško društvo, in je tudi razveselivna čitavnica ali kazino.

Splohni zbor slavjanskiga društva dne 6. Majnika. Mnoge slovenske društva, katere so se povzdige slavenskiga živetja verlo lotile, mnoge, katere so ob lanski avstrijskemu cesarstvu in njega svitlimu vladarskemu prestolu nar nevarniši dobi pogumno in krepko vzdignile in za edinost mogočniga cesarstva za terdno neomagljivo zvestobo Slovencev obnašali se — so zaradi ob osnovanju in vravnanju očitnih družtev oznaneniga patenta od 17. Marca plašno odstopili, in v tihe pohlevne berilne ali literarne društva spremenili se. Slavjansko društvo v Terstu se ni tistiga patenta nikakor odstrašilo, prepričano, da družiga tisti patent zastran družtev ne prepove, kakor to, kar je že v 7. odstavku patenta 4. Marca v spoznanje in varstvo politiških pravic razglaseniga prepovedano, namreč da se društva zoper pravico in zoper državo napravljati ne smejo — in

sicer ta postava osnovanje novih al vravnanje že obstoječih družtev le toliko ogradi, kolikor ohranjenje občeniga miru in reda, obvarovanje državnih naprav in krepko izpelovanje postav in vladarskih namenov terja. Bile so tedaj družbenske postave (statuti), poprej v odboru nekoliko v duhu noviga patenta popravljene — politiški gosposki (magistratu) predložene, in ker v preteku 14 dnev od tam nikakoršni pomislik ali overk došel ni, se je slavjansko društvo po 8. odstavku postave od 17. Marca opravičeno vidilo svojo delavnost in svoje zbore pričeti. Odbor je tedaj 6. dan Majnika za prvi splohni zbor politiških namenov odločil, h katerimu, in tudi k prihodnim enakim zborom je častita gosposka, ki nad občnim miru in redu čuvati ima (policijsko vodilstvo) lastniga komisarja izvolila, v katerimu smo našiga dragiga, umetniga in za slavjansko narodnost vnetiga domorodca spoznali. Hvaležno moramo opomniti, da se obe gosposke, politiška in policijska, zares prav lojalno in prijazno proti nami obnašate.

Tako smo bili tedaj pretečeno nedelo 6. Majnika snideni, in ta dan je bil zares nar imenitniši dan živetja našiga društva. Zakaj mi smo zdaj po 7. odstavku cesarskiga patenta politiških pravic od 4. Marca, in po 8. odstavku patenta od 17. Marca od gosposk in postav priznano društvo, in imamo po 6. odstavku perve rečeniga in po 36. odstavku drugiga patenta pravico pod lastnim imenom gosposkam, deželskim poglavarstvom, ministerstvu in tudi presvitlimu cesarskemu prestolu prošnje in potožbe predložiti.

Hočemo se te pravice deržati, in upotrebovati jo v vsih zadevah naših statutnih namenov, vselej pa med ograjami postav in zmernosti. Imeli smo za zdaj v politiških zadevah dva predmeta. Pervi je bil predlog gospoda družbenika M—, da bi se prošnja zaradi vravnanja učilne stolice slavjanskiga jezika v Terstu na ministerstvo poslala. Podperala sta ta predlog gospod duhovnik R— in gospod dohtar Š— in društvo je enoglasno sklenilo, da se ta prošnja naredi, kar bo odbor z radostjo izpeljal. Drugi predmet v zadevi prebivavcov teržaškiga okrožja ni mogel v pretresenje priti, ker se morajo še razne okoljšine zvediti in v odboru presoditi. Bila sta tudi v timu splohnimu zboru namesto dveh udov odbora, ki sta izstopila, dva nova uda odbora izvoljena, namreč gospod dohtar Šmuc Josip, in pa poglavarški tajnik gospod Filip Lavoslav.

Pričijočih družbenikov v timu zboru je bilo skora sto, med katerimi pa tudi nekaj bližnih zvunajnih udov. Ne stoji, res de, to število v permeri s številitam vsih naših domačih, to je v Terstu bivajočih udov, pa mislimo, da so bili mnogi iz med njih od lepiga dolgo pričakaniga vremena, ki je v prijetne zelene planjave vabil, zadržani. Ne verjemo, da bi bili oplaseni od politiških namenov društva strahljivo zaostali. Ne verjemo, da je tista mesca Oktobra in Novembra pretečeniga leta tak glasno skazana goreča iskrenost per nekiterih družbeniki le subelj (plame) zažgane in naglo goreče slame bil, od katere bi zdaj ne družiga ne kot mrtvi pepel ostal. Istrijski Taljani se z vso močjo prizadevajo slavjansko živetje, bolj ko še nikoli poprej, tlačiti in zatreti. Taljani goriškiga okrožja z enakim naključam žugajo. V Terstu se osnuje taljansko politiško društvo pod imenom: giunta triestina. Vse te tri stranke si bojo z vso močjo sposobnosti, pregovarjanja, učnosti, njim vdanih uradniških sredstev, in tudi zvijačnosti prizadevale, da bodo okrajne celiga teržaškiga deželskiga poglavarstva, ali kakor se domišluje — tri nove primorske deželice, Istria, Terst in Gorica — zgol v duhu taljanskiga živetja vravnane in vladane, da bo slovenskimu jeziku do učilnic in uradnij popolno pot presekana, in da bodo Slavjani obeh primorskih narečji, visoko prevagljiva množina primorskiga obljudenja, počas počas

*) Nagovor g. Lehmana bomo v prihodnim listu natisknili. — Vred.

— in po njih volji berž ko berž v Taljanstvo raztopljeni. In v taki hudo žugajoči nevarnosti bi se hotli Slavjani, tisti Slavjani, ki so svojo trdno zedinjeno voljo za povzdigo slavjanske narodnosti, za obvarovanje zadobljene enakopravnosti in vsih iz nje izvirajočih pravic tak pogumno oznanili, tisti bi hotli zdaj vbehljivo vmakniti se? Jezeroletno prizadevanje Nemcov in Taljanov ni zamoglo slavjanski jezik, slavjanski, če ravno na nizko stopnjo omikanosti potlačen zarod zatreti; in zdaj, ki se je narod razdramiti pričel, zdaj ki je zora izobraženosti in omikanosti zasijala, zdaj, ki nam državna ustava, cesarska in ministerska beseda pravice enakopravnosti vsih narodov zagotovi, zdaj bi se hotli Slavjani jadranskiga primorja enako nekdanjim deset izraelskim rodovam sami sebe opustiti, sami sebe pogubiti, in rastopiti se med protivnim narodom. Tega nikakor verjeti ne zamoremo. (Slav. Rodoljub.)

Hervaska in slavonska dežela.

Ban Jelačić je iz Rume od 25. maja višjemu vodstvu c. k. ogerske armade na znanje dal, da je pri pregledanju tega, kar je za obleženje Petrovaradinske terdnjave storjeno, vidil, da je sovražnik 500 seženov zunaj terdnjave eno baterijo postavil, ktera bi našim bila lakko veliko vključevala. Vkazal je torej jo z napadom vzeti, kar se je tudi srečno zgodilo. Dve dobljeni haubici (10 funtaši) so zabili. Pri tem napadu, v katerim je bilo 5 cesarskih vbitih in 6 ranjenih, se je obrist Mamula nar bolj obnesel. —

Po narnoviših novicah se je mogla posadka hervaska v Veliki Kaniži in okolici pred silno madjarsko černo vojsko (Landsturm) vmakniti v Letenje na Muri in je svoje bolnike zapustila. Tudi major Karoly z Serežani se je bolj Oseku približal.

Serbska vojvodina.

Serbske Beogradske novine, ktere so narpopred memorandum Jelačića bana, ki je bil uzrok tolikiga prepira, prinesle, odgovore zdaj, da se vedno na njega pristnost verjamejo, kakor na sveto trojico.

„Serbske Novine“ pišejo: Iz Karlovcev nam povedo, da so Serbi 25. maja na Majur vdarili, ga zažgali in Madjare v grad zagnali in 2 štuka dobili. Kničanin se vedno z Madjari bje. 24. d. je Perles Madjaram odvzel in je še dalej šel. Ban bo tudi koj svoje operacije pričel, zakaj neprenehama gre zdaj njegova armada v Banat. Ostanek Puchnerjeve vojašnje pod Malkovskim se še v Mehadii ni upal Madjaram se postaviti, ter se je v Valahio vmaknil.

Austrijska dežela.

7. maja je sprejel presvitli cesar častiljivi zbor škofov na Dunaju in je naslednji nagovoru iz njih rok vzel:

Vaše Veličanstvo!

Milosti polni Bog, od kteriga pride slednji dober dar, je Vašemu Veličanstvu, trdno zaupamo, visoki poklic dodelil, raznorazširjene narode, ki so okoli svitliga Habsburgskega prestola zbrani, vkrepiti, pomladiti, k pravi bratovski zvezi zediniti.

To veliko delo ni ptuje zboru, v katerim smo mi škofje zbrani. Katoliška cerkev je močna terdnjava vsem tistim, ki imajo želje po dobrotah večnosti; ali ona razširja tudi blagoslov in moč svojo čez vse razmere življenja na zemlji. — Trdna podstava in več posvečenje, ktero vera občutu dolžnosti podaja, je neogibliva potrebšina za moralno moč države.

To resnico poterdijo pri vseh spremenih časov osode držav in s gromovim glasom ji poda spričo leto 1849, kogar tesni prostor obseže snutje polovice zgodivšine tega sveta.

Zbrani smo, s božjo pomočjo vterditi in oživiti kersansko misel, in za tega voljo vsem napravam, s kterimi katoliška cerkev za vero,

pobožnost in zvesto izpolnovanje dolžnost skerbi, nekazeno, živo moč zadobiti.

Ravno za to smo tudi zbrani, vterditi prestol Vašiga Veličanstva in osnovati močne poročstva za mir in blagovitost Vašimu narvišjemu vodstvu zaupanih narodov. Učenci mojstra, kteri velevali dati cesarju, kar je cesarjeviga, sveto dolžnost imamo, brez mudenja pred prestolom Vašiga Veličanstva svoje zvestovanje (prisego zvestobe) izreči.

Pomoč Vsigamogočnega bodi ščit, pred kterim naj pade in onemaga vsak sovražnik sprave in pravičnosti, roka gospodova hitro razženi oblake, ki še okoli prihodnosti domovine polegajo, in ona dopusti, da se v oblačenje od osem in trideset milijonov dan miru in sreče čist in jasen razkrije in zasveti nad visoko glavo Vašiga Veličanstva! Naj Vaše Veličanstvo podeli katoliški cerkvi, ktero mi, če prav brez zasluge, nedomestujemo, svoje pravično blagovoljno varstvo in naj pogleda dobroželjno na dela, ktere smo počeli. Kolikor bolj popolnoma zamoremo mi svojo uradno delavnost po cerkvenih postavah razviti, toliko več bomo zamogli truditi se za narsvetejši reči Vaših narodov, in v djanju skazati zvestobo podložnih, ktero zdaj vnovič zagotovimo.

Molitev naša se vziguje k nebu za Vaše Veličanstvo in Vašo visoko hišo, naj jo vsliši narmilostljivši Bog.

Dunaj 2. maja.

Cesar jim je odgovoril:

Visoko česeni gospodje! Zahvalim se Vam za občutleje, ktere mi v imenu katoliških viših pastirjev v Austrii izrečete.

Z državno ustavo je cerkvi zagotovljeno tako postavljenje, kakoršno ji gre in ji pripusti, visoki svoj poklic v prid narodov dostojno izpolniti.

Z zaupanjem pričakujem izid Vaših posvetov ter sebe in cesarstvo Vaši pobožni molitvi priporočim. —

Moravia in Silezia.

Hradišče 26. maja. Rusov več ni tukaj, danas je odšel celi oddelik do Ug. Broda, odkodar bo naprej šel, da vtegne do 28. v Trenčinu biti. Ob 6. zajutra so se zbrali 4 bataljoni na tergu, pop je razgernil svoj altar, oficirji so bliže pristopili. Na koncu obreda so prišli oficirji in so poljubovaje padajani križ, posvečeni bili s žegnano vodo. Na to je šel duhoven k posameznim bataljonam in je tudi z vodo kropil na desno in levo. Cesar Miklavž ni prišel. — (N. M.)

Galicia in Vladimiria.

Iz Lvova 22. maja. (P. N.) Izmed vsih vojakov, ki so dozda skozi Lvov šli, so Donski kozaki, ti severni Serežani nar nenavadniši viditi. V resnici je to občudenja vredni polk, in kakor smo jih zagledali, nam je nehotičim na misel prišla toliko opevana „slava Kozackaja“ in v zgodovini poslavljeno Ukrajinsko kozačtvo, ki se je pod Bogdanom Chmelnickim, rusinskim Žižkam, Zaporožska armada imenovalo. Gojzd dolgozečnih kopij, glas bojnih pesem, in te gibčne postave na lahkih konjih, ki bi rekel, znajo s vetram za prednost se poganjati, vse to mu da nekaki pesniški pogled. —

Ogerska dežela.

Iz Skalice 25. maja. Včer je prišel sem iznenada grof Zichy, c. s. komisar v Trenčinski, Nitranski in Prešpurski županiji, je pustil poklicati mestni zbor, kteriga naslednik je bil: Vse akta in uradni zapisniki se imajo v slovaškem jeziku delati. (N. N.)

Nj. V. Cesar so generalu Veldenu na njegovo prošnjo, da bi se mu viški vodstvo c. k. armade na Ogerskim in Erdeljskim zavoljo bolehnosti odzela, privolil in to visoko službo generalu baronu Haynau izročil, imenovaje ga Feldceugmeistra. General Velden se zopet na Dunaj poda kot civilni in vojaški poglavar, za nekaj časa pa je v Gradec odšel. —

* Ministerialni svetovavec baron Geringer je izvoljen za vodja deželnega upravnistva na Ogerskim. Ta izvrstni uradnik je po rodu Erdeljčan; popred je bil generalni konsul v Stambolu (Carigradu), in pozneje je imel v Frankfurtu neko diplomatsko naročilo. Kar ga k tem uradu posebno priporoča, je neustranost, kar bi bilo težko pri Madjaru dobiti. (Ministerstvo je mislilo popred Josika za to postaviti, ali čez to so se novine „Presse“ hitro vzdignile.) Upamo, da bo ta volitev veliko pripomogla k pomirenju Ogerske dežele. (Lloyd.)

— Posadka v Budimski terdnjavi je obstala iz 1 bataljona Vilhelm, 1 bataljona Cecopieri, 1 bataljona Likanov, 1 bataljona Otčanov, 1 eskadrona Jovanovih Dragonov in 74 štukov. Cela posadka je kakor v vojski vjeta v Debrečin odpeljana. —

— Sviti Cesar je vse komandirajoče generale iz avstrijskih dežel na Dunaj poklical, da se z njimi posvetva. Nužan je že iz Ptuj in Gyulay iz Tersta na Dunaj odšel.

Govori se, da pride tudi sam Radecki zdaj na Dnnaj. Gyulay de postane deželni in vojaški poglavar na Lombardo-Benečanskim.

Ptuje dežele.

Nemška. Odpadanje poslancov iz nemškega zbora še ni nehalo; kar jih je ostalo, bi radi noviga mestovladarja (Reichsverweser) imeli in zbor v kako drugo mesto narberžeje na Badensko preložili. Kakor se sliši, je Badenski vojvoda, ki je v Frankfurtu bil, pomoč Prusov zaprosil, in govori se, da gre 60,000 Prusov na porinske nemške dežele, tam republikanski ogenj gasiti.

Med tem je prusko ministerstvo v imenu Prusije, Hanovra in Saksonie dne 28. maja vsem nemškim vladarstvom načert ustave nemške države podala, ktera bi se oktroirati imela. Podamo tu nekatere odstavke iz načerta:

§. 1. Nemška država (Reich) obstoji iz taistih držav dozda ne nemške zveze, kteri priznajo državno ustavo. Kar zadene razmero med Austrijo in nemško državo, to se bo z vzajemnim porazumljenjem ustanovilo.

§. 2. Ako ima kaka nemška dežela z nemško deželo eniga in taistiga državniga glavarja, mora nemška dežela od une ločena, lastno ustavo, vlado in upravnistvo imeti. —

§. 5. Pasamezne nemške države obderže svojo samostalnost, kolikor taista ni omejena z državno ustavo.

§. 6. Državna oblast (Reichsgewalt) nadomestuje nemško celotno državo in pasamezne države proti zvonajnim deželam po pravdi narodov. Ona postavlja torej državne poročnike in konsule.

§. 10. Državna oblast ima izločno pravico vojske in miru. —

§. 33. Nemška država je ena colska in kupčijska okrajna (celotina).

§. 65 pove od državniga glavarstva: Vlado cele države opravlja državni predstojnik na čelu vladarskiga zbora (Fürstenkollegium).

§. 66. Dostojnost državniga predstojnika je zedinjena z Prusko krono.

§. 67. Vladarski zbor obstoji iz 6 glasov, in sicer

- 1) Prusia,
- 2) Bavaria,
- 3) Württemberg, Baden, oba Hohenzollern,
- 4) Saksonia, Saksonske vojvodstva, Reuss, Anhalt, Schwarzburg,
- 5) Hanover, Braunschweig, Oldenburg, Mecklenburg, Holstein, hansejske mesta,
- 6) Kurhessen, Hessen-Darmstadt, Nassau, Hessen-Homburg, Luxemburg in Limburg, Waldeck, Lippe Detmold, Schaumburg Lippe, Frankfurt. —

Ako je pruski kralj zaderžan, ima bavarski kralj predstojništvo.

Državno glavarstvo ima postavodajno oblast vred z zborom posamesnih držav in z zborom nemškega naroda. —

Nepolitiški del.

Vkaz zoper pregrehe po tisku storjene.

(Konec.)

§. 24. (naprej)

Pri perijodičnih tiskopisih se krivec, obsodi tudi v prepad kavicje do jezero goldinarjev dobrija denarja.

§. 25.

Za očitavanje (Lästerungen) ino za druge dela, ki so protivne državnemu glavarju dolžni časti, in skozi ktere se jegova oseba zaničuje, zapade krivec teški ječi do treh let.

Pri perijodičnih tiskopisih se zraven tega še krivec obsodi v prepad kavicje do zneska od petnajst sto goldinarjev srebra.

§. 26.

Kdor po tiskopisih

a) druge k nepokoršini, ali da bi se protistavili postavam, zapovedem, sodebnim vkazam, naredbam občnih (öffentlichen) oblasti ali služabnikom, ki so za njihovo ispeljavanje postavljeni; ali

b) k sovražnosti (Feindseligkeiten) proti narodam, veroznanskim družbam, (Religionsgenossenschaften), redam ali stanovanjem državljanov ali proti postavno spoznanim tovarštvam nagovarja, podpihuje ali zapeljuje (zu verleiten sucht), zapade ječi do dveh let, če se djanje ne skaže za pregrešek, kateri je ojtrestjši kazni vreden (schwerer verpönte andere Uebertretung).

§. 27.

Enaki kazni je podverženo uničevanje (Schmähungen) državne vstave ali deželnih vstav, kakor tudi pohvaljenje v lastnino segajočih in poprek vseh djanj, ktere so po kazenskih postavah prepovedane.

Pri perijodičnih tiskopisih se še krivec v primerljih pričajočiga in poprejšniga razdeljka v prepad kavicje do jezero goldinarjev dobrija denarja obsodi.

§. 28.

Kdor po tiskopisih lažljivo, za občni mir (Sicherheit) nevarno pravlico, brez de bi imel dovoljniga vzroka jo za resnično deržati, ali take prerokovanja razglašuje ali razširja, se ima kazniti z oistro zapero do treh mesecev.

Pri perijodičnih tiskopisih se krivec tudi v prepad kavicje do tri sto goldinarjev srebra obsodi.

§. 29.

Razglašenje tekočiga kazenskiga preiskavanja, kolikor je razodetje po postavah prepovedano, in razglašenje glasov (Abstimmungen) sodnikov in prisodnikov, bode kaznjeno z zapero do treh mesecev, ako se djanje ne prikaže za prestopok, kateri bi ojtrestjši kazni vreden bil.

Pri perijodičnih tiskopisih se zraven tega krivec tudi obsodi v prepad kavicje do tri sto goldinarjev srebra.

§. 30.

Kdor se tiskopisov za grobejši (gröblichen) napade na dobro zaderžanje ali za nesramne podobarije posluži, bo kaznjen (wird bestraft) s zapero do šest mesecev.

Pri perijodičnih tiskopisih se še zraven tega krivec v prepad kavicje do pet sto goldinarjev srebra obsodi.

§. 31.

Kdor koga v tiskopisih s raztrošanjem zmišljenih ali preobrnjenih (entstellten) prigodeb po imenu ali po takih znamenah in podobah, ktere nanj kažejo (passen), kakiga nespošteniga ali takiga nesramniga djanja (unsittlichen) djanja napčno obdolžuje ali natolcova, ktero bi ga zamoglo v mišljenju ljudi zaničljiviga storiti ali ponizati, mora biti kaznjen z oistro zapero do šest mesecev, ako pregreha ni za hudodeljstvo obrekovanja spoznana.

Pri perijodičnih tiskopisih se še zraven tega krivec tudi obsodi v prepad kavicje do pet sto goldinarjev srebra.

§. 32.

Kdor v tiskopisih:

a) drugiga, ne pripovedovaje nikakih prigodeb, gerdi, sramoti ali zaničljivih lastnosti ali misli obdolžuje, ali

b) zoper koga nepoštene, desiravno resnične, djanja iz privatniga ali rodbinskiga življenja razlaga, ktere se občne koriste ne tičejo, se obsodi v zapero do treh mesecev.

Pri perijodičnih tiskopisih se še zraven tega krivec obsodi v prepad kavicje do tri sto goldinarjev srebra.

§. 33.

Na enaki način se kaznujejo dela, od kterih govorijo §§. 31 in 32; če so storjene

a) zoper rodbine, občne oblasti, posamezne služabnike vlade v služabnih poslih (ämtliche Wirksamkeit) ali zoper postavno potertjene tovarštva (Körperschaften);

b) zoper narode, veroznanske družbe, zoper posamezne redi ali stanove državljanov, ako se pri tem ne skaže pregreha, ktera bi se imela ojtrestjši kazniti.

§. 34.

Tudi proti mertvim se zamore ta pregreha storiti (§§. 31 in 32); njih zlahta, zakonski družeti, volivni ali redivni starši, zvolenci ali rejenci, varhi in maloletenci in svašniki s perviga in drugiga kolena imajo pravico za dobro ime rajnciga terjati, de se prestopnik pred kazensko sodbo pokliče.

§. 35.

Kdor po tiskopisih pobiranje denarjev ali podpise zavoljo plačila ali povračila za prepreno kavicjo, za denarne kazni ali za odškodovanje za pregrehe vpeljava (veranstaltet) ali razširja, bo kaznjen s zapero do eniga mesca.

Če se to zgodi po perijodičnem tiskopisu, se mora tudi spoznati prepad kavicje do jezero goldinarjev srebra.

§. 36.

Pregrežbe, ki od njih govorijo §§. 23 do 35, so podveržene kaznem tega vkaza, če se je jel kaznljivi tiskopis izdavat ali razposilati.

§. 37.

V tem vkazu odmerjene denarne kazni ali prepreno kavicje se morajo za vboge v soseskino denarnico tistiga kraja odrajtati, ker je bila kazen spoznana.

§. 38.

Če bo kdo na eno tožbo mnogih (mehrerer) v §§. 22 do 35 pomenjenih (bezeichneten) pregreh za kriviga spoznan, se mora kazen na prostosti in prepad kavicje po tisti pregrežbi odmeriti, na ktero je ojtrestjši kazen postavljena, glede tudi na druge pregrežbe.

Če je za eno pregreho prepad kavicje izrečen, se zraven kazni na prostosti tudi prepad kavicje izgovoriti mora.

§. 39.

Če se je kazen zavoljo kake v §§. 22 do 35 pomenjene pregrežbe perijodičniga tiskopisa že spolnila, se pri drugem obsojenju zavoljo ene teh pregreh začasno nehanje perijodičniga tiskopisa na tri mesce spozna, če se posebno obtežavajoče okoljsine prikažejo.

§. 40.

Vsaki kazenski sodbi čez ravno imenovane pregrehe (§§. 22 do 35) se zamore tudi pristaviti, de se celi tiskopis ali en del tiskopisa ima zaderžati ali pokončati, kakor tudi, de se za pomnoženje tiska pripravljeno orodje, tiskarna stavka, ploš, forme, kamni i. t. d. imajo pokončati.

Te naredbe pa ne zadevajo tistih iztiskov, kteri so že drugim osebam za lastno rabo v roke prišli.

§. 41.

V tem vkazu odmerjena kazen zavoljo po tiskopisih storjene pregrežbe odpade, če v šestih mescih od te dobe, kar se je storila, ni zalezovana ali če že začeto preiskanje čez ravno tako dolgi čas ni bilo podaljšano (fortgesetzt).

§. 42.

Za vsaki tiskopis je najpervi, kar se tiče kazni, odškodovanja in sodebnih troškov, pisavec odgovoren, če se je izdatva z njegovim vedenjam in z njegovo voljo, pod njegovim imenom ali ne, storila.

Zraven pisavca so pa tudi odgovorni v sledečem redu:

1. izdajnik,
2. založnik ali ta, ki tiskopis razprodava.
3. tiskar t. j. vodja tiskarnice,
4. in ta, ki tiskopis razširja.

§. 43.

Za zapopadek perijodičniga tiskopisa s pisavcam je dober (haftet) vsaki odgovorni vrednik, če ne spriča, de se je kaznljivi zostavek proti njegovi izrečni volji ali brez njegoviga vedenja in zadolženja uverstil. Po teh sledujejo v odgovornosti druge v §. 42 pomenjene osebe po imenovanem redu.

§. 44.

Ce se pa spriča, de je kaka oseba zapopadek tiskopisa za kaznljiviga spoznati morala, in de je vender na kakoršni koli način pri natisu ali pri razširjanju se deleževala, se ima ta delež po občinskih kazenskih postavah čez skrivnost in deležnost presoditi in po tem le vkazu kazniti.

Dano v Našem kraljevskem glavnem mestu Holomucu 13. sušca 1848.

Franz Josef, (L. S.)

*Scharenberg. Stadion. Kraus. Bach.
Kordon. Bruck. Thinnfeld. Kulmer.*

Knjiga splošnih državljanskih postav.

§. 392.

Če v dobi leta nihče najdene reči po pravici ne terja, zadobi najdec pravico reč ali za-njo prejetó vrednost vživati. Ako se poprejšni imetnik pozneje oglasi, se mu mora reč ali prejeta vrednost z obrestmi vred če so se vlekla, po odbitih stroških ino po odbitih najdcovim plačilu nazaj dati. Še le po dobi zastaranja zadobi najdec, kot vesten posestnik, pravico vlasti.

§. 393.

Kdor koli v §§. 388—392 postavljene predpise v nemar pusti, je odgovoren za vse škodljive nasledke. Če jih najdec v nemar pusti zgubi tudi najdcovo plačilo, in se po knigi čez kaznovavne postave verh tega po okoljsinah še goljuje kriviga stori.

§. 394.

Več osebami ki so kako reč h krat najdle gredo v obziru na taisto enake zaveze ino pravice. Sonajdcam je tudi tisti pristet, ki je naj pred reč razodel in po nji streget, če bi jo ravno drugi pred nase potegnil bil.

§. 395.

Če se zakopane, zazidane ali drugači skrite reči neznaniga lastnika razodenejo; se mora to, kakor pri najdenju sploh naznaniti.

§. 396.

Ako se lastnik po vunanjih znamenjih ali drugih okoljsinah razodene, se mu ima reč izročiti, on pa mora najdcu v §. 391 zmerjeno najdcovo plačilo opraviti, če ne zamore dokazati, de je že popred za to vedel.

§. 397.

Ako se lastnik berž spoznati ne da, mora gosposka po predpisih §§. 390—392 ravnati.

§. 398.

Če razodete reči v denarju, kinču, ali drugih dragotinah obstoje, ki so tako dolgo skrite ležale, de se njih poprejšni lastnik več zvediti ne da, se imenujejo zaklad. Razodetje zaklada ima gosposka deželniemu poglavarstvu naznaniti.

§. 399.

Tretjina zaklada se k državnemu premoženju potegne. Ena drugih dveh tretjin prejme najdec, drugo lastnik zemlje. Če je vlast zemlje razdeljena, gre tretjina verhnimu in vžitnimu lastniku po enacih delih.

§. 400.

Kdor se je pri tem kakiga nedopušeniga djanja kriviga storil; kdor je brez znanja in volje vžitniga lastnika zaklad iskal, alj najdenje skrival; taistiga del naj ovaditelju, ali če ovaditelja ni, deržavi pripade.

§. 401.

Ako delavci po naključju zaklad najdejo, jim gre, kakor najdcam tretjina taistiga. Če so pa od lastnika izrečno za iskanje zaklada najeti bili, morajo s svojim rednim plačilam zadovoljni biti.

§. 402.

Zastran pravice plena ino reči od sovražnika nazaj zaplenjenih, so predpisi v vojskih postavah zapopadeni.